

Галуза, Е. А. Микрюкова // Актуальные проблемы экономики. Наук. экон. журнал Нац. академ. управлiння. – 2007. – № 12 (78). – С. 12-22.

2. Шумпетер И. История экономического анализа / И.Шумпетер. – М.: Экономическая школа, 2004.

3. Чернобаев В. В. Методологічні засади визначення інноваційно-інвестиційної діяльності / В. В. Чернобаев // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ. – 2007. – Вип. 234, т. 4. – С. 975-984.

4. Медведкин Т.С. Глобальная парадигма инновационного развития национальных экономических систем / Т.С.Медведкин // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект – сборник научных трудов. – Донецк: ДонНУ, 2010 – С. 1019-1021.

5. Амоша А.И. Актуальные проблемы инновационного развития Украины и направления их решения / А.И. Амоша // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект – сборник научных трудов. –Донецк: ДонНУ, 2008 – С. 451-456.

6. Куштим В.В. Ключові тенденції інноваційного розвитку реального сектору вітчизняної економіки / В.В. Куштим // Фінанси України – 2008. – № 11 – С. 117-122.

7. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики України

8. <http://www.oecd.org> – Main Science and Technology Indicators

9. <http://minprom.ua>

10. Зубаиров Н. Машинальный рост / Н.Зубаиров // Инвест-газета. ТОП-100 Рейтинг лучших компаний Украины. – 2010. – С. 60-61.

Надійшла 03.10.2010

УДК 339.97

Л. М. БАБИЧ

Хмельницький національний університет

ЕВОЛЮЦІЯ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ НА СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ РИНКАХ ЯК ЧИННИКА СТАБІЛІЗАЦІЇ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ГЛОБАЛІЗОВАНІЙ ЕКОНОМІЦІ

В статті досліджуються структурні зрушення в світових фінансах пов'язані з сучасним перерозподілом економічної влади на користь постсоціалістичних країн та країн з ринковими економіками, що формуються, а саме розглядаються перспективи переорієнтації на ці країни транскордонних інвестиційних потоків, інтернаціоналізації їх національних валют, формування міжнародних фінансових центрів регіонального та глобального значення та активація їх зовнішньої експансії.

The article investigates the structural changes in world finance related to current redistribution of economic power in favor of post-socialist countries and countries with market economies, which are formed, namely the reorientation of perspectives in these countries cross-border investment flows, the internationalization of their national currencies of the international financial centers regional and global significance and activation of their foreign expansion.

Ключові слова: глобальна фінансова система, фондові ринки, біржові показники, світові фінансові ринки.

Постановка проблеми. Сучасна глобалізована економіка знаходиться в глибокій фінансовій кризі, яка з часів Великої депресії вважається найпотужнішою за рівнем спаду економічних параметрів. Сучасний світовий фінансовий ринок є могутнім інструментом перерозподілу та мобілізації фінансових ресурсів, їх ефективного розміщення в економіці. Вплив світових фінансових турбуленцій на Україну проявився в багатьох негативних факторах, всі ринкові показники демонструють значне падіння. В таких умовах особливу актуальність набувають питання дослідження та моделювання надійності фінансової системи країни та її окремих складових.

Аналіз останніх досліджень економістів. На фоні формування глобально інтегрованої економіки суттєво пошквалилися дослідження зарубіжних та вітчизняних вчених і практиків, таких як Дж. Сорос, Д.М. Михайлов, Е.Л. Найман, З.О. Луцишин, О.М. Шаров, Е.С. Шеїнг, Ю.М. Джонсон, О.О. Лапко, О.М. Сохацька, О.М. Денисенко, В. Пилипчук, І.А. Бланка, О.М. Мозговий, В.С. Загорський, Б.В. Губський, А. Філіпенко, З.О. Луцишин. Названі та інші дослідники вивчають тенденції формування світового фінансового ринку та його окремих сегментів – фондового, валютного, ринку похідних фінансових інструментів, шляхи адаптації світового досвіду до українських умов, а також причини виникнення фінансових криз та шляхи виходу з них.

Мета дослідження. Визначити шляхи переходу до більш збалансованого багатополярного устрою світової фінансової системи об'єктивно віддзеркалючої вклад перехідних економік в глобальне виробництво.

Актуальність такої постановки проблеми зумовлена тим, що як показала криза, становище країн з перехідною економікою залишається достатньо не стабільним та в значній мірі залежним від ситуації у великих розвинутих країнах, що домінують у фінансовій сфері та отримують з неї надприбутки, перекладають кризові ситуації на менш розвинуті країни та за рахунок цього вирішують власні економічні проблеми. Такі процеси створюють серйозні загрози та ризики для стабільного розвитку перехідних

економік, а також в цілому для глобальної стабільності.

Виклад основного матеріалу. Важливою рисою розвитку світового господарства на початку нового тисячоліття став прискорений розвиток країн з перехідною економікою, які за останні двадцять років демонструють високі темпи приросту реального ВВП та експорту, незважаючи на посилення нестабільності в світових фінансах та економічні спади, які відбулися в багатьох розвинутих країнах. Так, найбільш яскраву динаміку демонструють Китай та Індія, які в 2006-2007 рр. забезпечили 40% приросту світового ВВП, що перетворили їх в рушійну силу світового господарства. В Китаї продовжувався приріст ВВП в 2009р. на рівні 8%, хоча за останніх 30 років цей показник щорічно перевищував 10%., що на думку багатьох експертів, зумовлено збереженням кейнсіанських методів регулювання економіки та великого відсотку державної власності. [1]

В більшості країн з перехідною економікою, в тому числі великих експортерів, приріст ВВП визначається прискореним розширенням внутрішнього сукупного попиту, що пов'язаний з активним прирощенням споживчих та інвестиційних населення підприємств і держави. Так, в Китаї доля інвестицій в структурі ВВП в 2000-2007 році зростала швидше ніж чистий експорт і відповідно зросла на 6,5%, а в Індії, за вказаний період, вклад інвестицій у ВВП підвищився на 8,9% при від'ємному сальдо торгового балансу. [2] Швидкому зростанню внутрішнього споживання та інвестицій сприяли також такі фактори, як проведення масштабних ліберальних реформ, які суттєво покращили їх загальний інвестиційний клімат, кон'юнктуру національних товарних ринків та ефективність корпоративного сектору, покращення політичної стабільності в суспільстві, підвищення добробуту населення та норми збереження, яка суттєво виросла в даних країнах і сприяла розвитку внутрішніх фінансових ринків та збільшенню припливу прямих зарубіжних інвестицій, що стало основою для послідовного нарощення державних капіталовкладень в розвиток інфраструктури, в людський капітал та соціальну сферу.

Випереджаючи, в порівнянні з розвинутими країнами, темпи росту ВВП і експорту забезпечували значне посилення позицій постсоціалістичних країн та країн, що розвиваються в світовій економіці і торгівлі: в 2007 році Китай займає 2 місце, Індія – 4, Росія – 7, Бразилія – 9. За обсягами промислового виробництва Китай наближається до США, і на думку багатьох експертів, в найближчі роки зможе догнати і випередити їх. В наслідок цього загальна місткість фінансових ринків в даних країнах збільшилась за 200-2007 рр. більше ніж в три рази, до 47 трлн дол., в тому числі динамічно зростають і фондові ринки. Сумарна капіталізація національних ринків акцій збільшилась в 2000-2007 роках в 6 раз, що сформувало достатньо місткі внутрішні фондові ринки, які поступаються за обсягами операцій тільки ринкам цінних паперів США та розвинутих країн ЄС. За вказаний період потужно розвивається банківський сектор, активи і капітал банків, обсяги кредитування збільшились в середньому за даний період в 2,5-3 рази. Зростання національної банківської індустрії супроводжується розширенням кредитно-інвестиційної активності банків, що стає важливим джерелом нарощення внутрішнього виробництва і споживання країн з перехідною економікою. Стрімке зростання національних фінансових ринків дозволяє країнам з перехідною економікою в докризовий період подвоїти свій обсяг в світових фінансових активах і в 2007 році на них припадає майже 1/3 капіталізації глобального ринку акцій і 1/5 всіх банківських активів, але при цьому питома вага на глобальному ринку боргових цінних паперів, хоча і зросла, але залишалась відносно незначною особливо в корпоративних зобов'язаннях. Це пояснюється структурою фінансування національних компаній постсоціалістичних країн, в яких переважає банківське кредитування. Значну роль у даних процесах відіграє лібералізація валютного регулювання та транскордонної міграції капіталу, яка здійснюється більшістю країн з трансформаційною економікою та країнами, що розвиваються з другої половини 90-х – початку 2000-х років, в тому числі виконання ними в рамках СОТ зобов'язань по ліквідації бар'єрів і обмежень надання фінансових послуг, послуг банків та страхових компаній. За даними МВФ, загальний обсяг інвестицій в 2007 році в країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються перевищував показник 2000 року в 6,4 рази, при чому капітал надходив в основному від приватних інвесторів, а доля офіційного фінансування, включаючи МВФ, групу Світового Банку, регіональні банки розвитку, в 2000-2007 роках не перевищувала 2-3% загального обсягу імпортованих ресурсів, спрямованих в основному в найбідніші країни.

Тенденції зниження курсів акцій на фондових ринках західних країн, які розпочались ще в березні 2000 року, суттєво вплинули на структуру фінансових ринків, бізнес-стратегію основних учасників фондових ринків – промислових корпорацій і фінансових інститутів. Зміни на фінансових ринках викликані погіршенням кон'юнктури останніх і тенденціями глобалізації. Відбувалося зниження обсягів операцій з базовими інструментами фінансового ринку – акціями та облігаціями, який на кінець 2002 року скоротився більше як на третину. В результаті фондові ринки втратили для інвесторів привабливість, якою вони користувались в другій половині 90-х років. Після досягнення піку в 2000 році ринок акцій високотехнологічних компаній знизив котирування акцій майже на 70%. В Німеччині в 2001р. обсяг операцій на цьому ринку скоротився в 3 рази (з січня 2003 року цей ринок офіційно закритий), у Франції – в 6 раз, в Італії – в 20 раз, в Лондоні – в 4 рази. В США капіталізація ринку NASDAQ знизилась з 6 млрд дол в 2000 року до 1,9 млрд дол. в 2002, скоротилась кількість акцій, що котирувались на ринку NASDAQ [4, с. 23]. Скоротилась кількість електронних комунікаційних систем і альтернативних торговельних площадок, де

паралельно з біржовими фондовими ринками здійснювалась торгівлі базовими інструментами. В жовтні 2002р. закрилась електронна торговельна площадка Jigway, створена шведським оператором OM Gruppen для транскордонної торгівлі акціями західноєвропейських компаній.. Загальноєвропейська торговельна площадка Virt-X, що контролюється Швейцарською фондовою біржею, скоротила кількість котировальних акцій. В США зменшилась кількість електронних комунікаційних систем, створених інвестиційними банками для торгівлі акціями. Наряду з вище зазначеними змінами на світових фінансових ринках відбувається уніфікація нормативної бази регулювання операцій на фінансових ринках, а також розвиток інфраструктури транскордонних операцій з фінансовими інструментами (з 9 вересня 2002 року вступила в дію Система безперервних розрахунків CLS – Continuous Linked System). [2]

У середині 2002 р. лише європейські телекомунікаційні провайдери мали боргів на 400 млрд євро, що спонукало їх до масштабного скорочення власних інвестиційних планів. Зменшення витрат головним чином здійснюється шляхом ліквідації робочих місць. Через скорочення державного пенсійного страхування домашні господарства були змушені робити вклади у приватні пенсійні й страхові системи (це особливо характерно для англо-саксонських країн). У часи буму страхові та пенсійні компанії і фонди інвестували гроші здебільшого через фондові біржі. Потім було законодавчо піднято вимоги до фінансової безпеки цих фондів. Тепер, у часи обвалу, вже самі страхувальники життя опинились у смертельній небезпеці: страхові компанії та пенсійні фонди втрачали можливість виконувати власні зобов'язання. Деякі страхувальники не могли виплатити навіть гарантовані 3,25% за внесками на страхування життя наприкінці року. Із банкрутствами компаній, подібних до Enron і Worldcom у США, страхові та пенсійні фонди виявилися цілком спустошеними. Тепер страхувальники та інші інституційні інвестори якнайшвидше втікають з фондової біржі, що, своєю чергою, ще більше знижує ціни акцій. З обвалом фондових бірж погіршилася фінансова ситуація й багатьох домогосподарств, кількість яких у часи буму значно збільшилася. Особливо постраждали люди, що пізно взялися за цю справу або купували акції в кредит — вони втратили значну частину власних капіталів і навіть потрапили в борги. У цілому масштабне знищення акціонерних капіталів призвело до зворотної, тобто негативної, дії "ефекту добробуту" ("fortune-effect"). Економісти прогнозують серйозне скорочення споживання серед домогосподарств уже найближчим часом. Аналіз, здійснений на замовлення Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСД), показує, що сукупний попит скорочується приблизно на 0,45—0,75% (приблизно 0,5% у Великобританії і 0,2% у Німеччині) зі зниженням курсу акцій приблизно на 10%. У Німеччині цей показник ("cash-burning-rate") нижче, ніж у англо-саксонських країнах, оскільки тут тільки кожне четверте домогосподарство має акції, тоді як у США власниками акцій є понад половина домогосподарств. [2]

Таким чином, стрімке зростання фондових бірж із середини 90-х років зумовило другу хвилю економічного буму в США. Чудові перспективи прибутків американських ТНК заохочували інвесторів (зі США та з-за кордону) вкладати більше капіталу в акції. До того ж через зростання обсягів грошей у сфері приватного пенсійного страхування накопичувальні страхові фонди почали активніше скуповувати акції. Фондові біржі виявилися ще більш "розігрітими" внаслідок фінансових криз, які сталися в нових індустріальних країнах Південно-Східної Азії, Росії, Бразилії. Інституційні інвестори були змушені відкликати звідти гроші та перемістити їх на фондові біржі індустріальних країн, коли бум там набув пікової позначки. Відчутне зростання фондових ринків мало вплив і на приватні домашні господарства — їх заощадження все більше переходили в акції, інвестиційні сертифікати; понад те, акції купували в кредит, сподіваючись розбагатіти, якщо вони зростуть у ціні. Це спричинило виникнення так званого ефекту добробуту (fortune-effect): аналіз і обчислення показали, що приватні інвестори додатково витрачали на споживання 4 чи 5 центів, коли акції дорожчали на 1 долар. Відтак у США, де кожне друге домогосподарство має акції, почалося справжнє споживче божевілья. Отже, вплив фондового ринку на реальну економіку є очевидним.

На початку 2007 року відбулося падіння фондового ринку Китаю. Китайську кризу важко назвати несподіваною. 2006 року індекс Shanghai Composite зріс на 130%, а в 2007 році додав ще 13,4% і напередодні обвалу вперше перевищив рівень 3 тис. пунктів. Злет котирувань спровокував фондову лихоманку серед населення. 27 лютого 2007р. основні біржові індекси Китаю впали майже на 9%. Зокрема, головний китайський індекс – на Шанхайській фондовій біржі (Shanghai Composite) втратив майже 8,84%. У результаті капіталізація ринків зменшилась на 140 млрд дол. І хоча шанхайський індекс важливий для локальних ринків, він спровокував падіння іншого китайського індексу – міжнародного і впливового гонконгівського Hang Seng. На обвал у Китаї миттєво відреагували всі фондові ринки Азії: японський, південнокорейський і сингапурський закрилися падінням. Британський індекс FTSE 100 упав на 2,3, французький CAC40 – на 2%, Головний індекс Франкфуртської біржі втратив 2,96% своєї вартості, Міланської – 2,98%, Амстердамської – 2,12%, Брюссельської – 2,91%, Цюрихської – 3,4%. [5] Обвал докотився до Північної та Південної Америки. 27 лютого падіння ключових індексів США Dow Jones30 та S&P500 сягнуло 4%. [3]

Найбільше падіння фондовий ринок України пережив у результаті світового обвалу акцій наприкінці лютого поточного року. Індекс ПФТС опускався протягом тижня і втратив більш як 152 пункти (19,5%). Негативна динаміка на світових ринках позначилась й на російських індексах. Котирування

більшості російських ліквідних акцій, за підсумками торгів, знизилась на 2,8-5,1% [5].

13 березня 2007р. – Нью-Йоркська біржа переживає другий за масштабами обвал за чотири роки. Головна причина песимізму американських інвесторів - криза неплатежів з іпотеки. Попередня міні-криза, що вибухнула на початку березня, коштувала глобальній економіці 9 млрд доларів - саме стільки було виведено з ненадійних ринків. На найбільшій у світі Нью-Йоркській фондовій біржі індекс Dow Jones упав майже на 2% до 12076 пунктів. Торги на Нью-Йоркській фондовій біржі завершилися у вівторок, 13 березня, в умовах значного зниження основних біржових показників. Так, індекс Dow Jones - найважливіший показник ділової активності в США - на момент закінчення торговельної сесії склав 12075,96 пункту. Це на 242,66 пункту або 1,97% менше аналогічного показника минулого понеділка і більш ніж на 710 пунктів або 5% нижче рекордно високого рівня індексу, досягнутого тут 20 лютого 2007 року. Індекс розраховується виходячи з котирувань акцій 30 провідних компаній США, у число яких входять корпорації IBM, Microsoft, Wal-mart. [4]

Одночасно із цим на Нью-Йоркській фондовій біржі у вівторок спостерігалось різке падіння інших провідних біржових показників. Індекс електронної біржі Nasdaq опустився на 51,72 пункту або на 2,15% до 2350,57 пункту. Індекс Standard & Poogs 500 понизився на 28,65 пункту або на 2,04% до 1377,95 пункту. Таке положення справ на біржі фахівці пояснюють надходженням нових даних про зростання банкрутств на ринку іпотечного кредитування в США. Крім того, що спостерігається слабкість ряду інших секторів американської економіки стає головною дестабілізуючою силою на світовому фондовому ринку.

Азіатські біржі відреагували ще більш значним обвалом. Ключові індекси, що відображають ціни акцій у Токіо, Сеулі, Сінгапурі, Гонконгу та Куала-Лумпуре понизилися більш ніж на 2%. У Сідней та Шанхаї цінні папери подешевіли на 1,76% й 1,85% відповідно. Nikkei, індекс найбільшої в регіоні токійської біржі, що відображає котирування 225 найбільших компаній Японії, у ході ранкових торгів втратив більше 500 пунктів - 2,98% ваги, і опустився при цьому нижче позначки у 17000 пунктів - до 16666. У Японії додатковим фактором на користь падіння ринку стало подорожчання ієни щодо інших світових валют. Це робить дорожче товари орієнтованих на експорт компаній і змушує переоцінювати їх перспективи [4].

Спад на світових майданчиках березня 2007 року відчув і український фондовий ринок – за два дні торгів індекс ПФТС втратив відразу 6,2%. Частина фондових компаній вирішили зафіксувати прибуток і продати акції. Тільки 14 березня «блакитні фішки» втратили в ціні у середньому до 11%, хоча були й зворотні тренди – наприклад, акції «Дніпроспецсталі» зросли на 12,5%. Зниження українських фондових індексів не призвело до паніки. Відбулося деяке корегування. З початку року ПФТС зріс більше як на 45%. Таким чином, світова паніка на біржах врятувала вітчизняний ринок від потенційно глибшої кризи.

Найбільшим світовим експортером капіталу в до кризові роки став Китай, що було зумовлено стрімким зростанням позитивного сальдо його торгового балансу й обсягу міжнародних резервів, що перевищили в кінці 2007 року 1,5 трлн дол. За даними МВФ, в цей час на Китай припадало 21,4% глобального чистого експорту капіталу. В число провідних експортерів ресурсів входить також Росія, нафтодобувачі держави Персидської затоки і деякі інші країни даної групи.

Отже, активне нарощення експорту і імпорту капіталу дозволило даним країнам подвоїти свою долю в світових фінансових активах, в 2007 році на їх долю припадає 22% глобального імпорту і майже 1/3 світового експорту інвестицій. Але при цьому зберігається і навіть посилюється залежність багатьох постсоціалістичних та країн, що розвиваються від імпорту фінансових засобів, в наслідок чого країни стають залежними від несприятливих зовнішніх впливів. Домінуючі позиції в глобальних фінансах зберігають провідні західні держави, в першу чергу США, на які стабільно припадає 40% світового нетто-імпорту капіталу, а також Великобританія, Німеччина, Франція.

На думку багатьох експертів ключовою тенденцією перебудови глобальної фінансової системи в посткризовий період (2010-2011рр.) стане послідовне зміщення позицій країн з ринковою економікою, що формується в даний період. Піднесення в розвинутих економіках можна очікувати в кінці 2010 року, при цьому темп їх зростання в наступному десятиріччі, швидше всього, не перевищуватиме докризових показників, що 2000-2007 рр. складала в середньому 2,4-2,6% на рік. Розвинуті країни і більшість країн з перехідною економікою в меншій степені постраждали від кризи: приріст їх сукупного ВВП впав несуттєво в порівнянні з попередніми періодами. Разом з тим в 2009 році нестабільність національних ринків капіталу впливала на умови фінансування реального сектору та на стан зовнішньої кон'юнктури, що зумовило більш суттєве сповільнення темпів росту, в середньому до 2,1 %. Найвищий рівень економічних проблем спостерігається в країнах Латинської Америки, що у високій мірі залежні від США, а також країни Східної Європи та СНГ (в тому числі і в Україні), де зниження ВВП в 2009 р. склало в середньому від 2 до 7,5%. При цьому Китай та Індія демонструють позитивну економічну динаміку, із стабільно зростаючим внутрішнім сукупним попитом, так за оцінками МВФ темпи росту ВВП в 2009 році підтримувались відповідно 8,7 та 5,6% [2].

Як показала світова фінансова криза 2007-2009 років, дисбаланс між різко зростаючим вкладом країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою в світове виробництво та їх в цілому другорядні ролі в глобальних фінансах складають серйозні загрози як для них самих, так і в цілому для глобальної

економічної стабільності.

Література

1. Бутук О. Антидепресивні заходи в умовах світової кризи / І.О. Бутко // Банківська справа. – 2010. – № 2-3. – С. 34-42.
2. Петров М., Плисецкий Д. Трансформация глобальных финансов / М. Петров, Д. Плисецкий // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 7 – С. 3-23.
3. Загоруйко Ю. Корекція чи обвал? / Ю. Загоруйко // Дзеркало тижня. – № 10 від 17.03.2007 р. – С. 12.
4. Приходько О. Американська фондова біржа пережила обвал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.economy.com.ua/2005/07/02/20.html>
5. Святненко А. Ринок оптимістів / А. Святненко // Дзеркало тижня. – № 11 від 24.03.2007 р. – С. 7.

Надійшла 04.10.2010

УДК 336.27

О. Ю. БІЛЮК, В. В. НІКУЛІН, Н. П. ТАНАСІЄНКО

Хмельницький національний університет

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті визначено причини, суть та наслідки заборгованості України. Обґрунтовано необхідність здійснення державою зовнішніх запозичень, як інструменту пом'якшення фінансових проблем та поживлення економічної діяльності в країні.

The reasons, essence and consequences of debt of Ukraine were investigated in the article. Grounded necessity of realization of the external borrowings the state, as to the instrument of softening of financial problems and revival of economic activity in a country were grounded in the article.

Ключові слова: державний борг, зовнішня заборгованість.

Актуальність теми. В умовах трансформації економіки України державний борг тісно вплетений в економічну систему країни, пов'язаний з соціальними та політичними процесами. Він являє собою складне явище, зумовлене низкою факторів, яке в умовах кожної держави може мати свою специфіку [1]. Наявність державного боргу, його розміри, розміщення і методи погашення прямо чи опосередковано впливають майже на всі сторони економічного життя держави. Державний борг з'являється в результаті фінансування дефіциту Державного бюджету, який, у свою чергу, відображає перевищення бюджетних видатків над податками, зборами та іншими обов'язковими платежами до бюджету. Абсолютні значення державного боргу можуть бути великими, проте борг завжди має перебувати у відповідній пропорції до рівня бюджетного дефіциту і темпів зростання ВВП. Дана тема є досить актуальною для незалежної України, тому що одразу ж після отримання суверенітету постало питання визнання молоді країни на міжнародному рівні та участі її в міжнародному поділі праці. Адже новоствореній державі необхідна участь у міжнародних ринках товарів, послуг, інформації, капіталів, бо саме від цього залежить рівень економічного розвитку.

Дослідженням проблем зовнішньої заборгованості займалися багато дослідників. В Україні дослідженнями даної галузі займалися О.М.Башинська, Т.Г.Бондарчук, А.Г.Загородній, Н.І. Радіна, О.Д. Рожко, С.В. Мочерний, В.А. Андрущенко, А.М. Мороз, В.А. Ющенко та інші [2].

На сьогодні основний документ, який визначав би поняття, склад Державного боргу, принципи утворення, управління ним та контролю за його станом, установлював би порядок його обслуговування та погашення перебуває лише на стадії доопрацювання у вигляді Проекту Закону України «Про Державний борг».

Метою даної роботи є аналіз та оцінка стійкості фінансової системи України, розробка практичних рекомендацій і заходів щодо вдосконалення методів управління державним боргом. Предметом дослідження є система економічних відносин у процесі формування і подолання державного боргу. Об'єктом дослідження є державний борг України.

Виклад основного матеріалу. Формування зовнішнього боргу України розпочалося з 1992 року. Уряд почав залучати кредити під державні гарантії [3]. Слід зазначити, що на сьогоднішній день Україна є членом таких міжнародних фінансово-кредитних організацій як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) та Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР) [4].

МВФ надає Україні кредити за такими основними програмами:

- Програма STF – програма системної трансформаційної позики. Нею скористались всі без винятку держави з перехідною економікою.

- Програма SBA (stand-by) - надається спеціально для підтримки курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу. За цією програмою для України була в загальному затверджена